

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2022

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2022 (RP 146/2021 rd): Ärendet har lämnats till miljöutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 1.11.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Armi Liinamaa, finansministeriet
- överdirektör Leena Ylä-Mononen, miljöministeriet
- miljöråd Saara Bäck, miljöministeriet
- specialsakkunnig Mikko Friipyöli, miljöministeriet
- miljöråd Päivi Gummerus-Rautiainen, miljöministeriet
- miljöråd Outi Honkatukia, miljöministeriet
- programchef Antton Keto, miljöministeriet
- miljöråd Mikko Kuusinen, miljöministeriet
- miljöråd Taina Nikula, miljöministeriet
- byggnadsråd Timo Tähtinen, miljöministeriet
- förstråd Niina Riissanen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Marja-Liisa Tapio-Biström, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Sari Tasa, arbets- och näringsministeriet
- projektchef Outi Haanperä, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- specialforskare Sari Luostarinen, Naturresursinstitutet
- chefsforskare Tapio Salo, Naturresursinstitutet
- direktör Jarmo Lindén, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
- naturtjänstdirektör Henrik Jansson, Forststyrelsen
- professor Jyri Seppälä, Finlands miljöcentral
- biträdande professor Lassi Ahlvik, Finlands Naturpanel
- expert i boendefrågor Laura Hassi, Finlands Kommunförbund
- direktör, enheten för samhälle och miljö Miira Riipinen, Finlands Kommunförbund
- projektchef Eija Hagelberg, Baltic Sea Action Group
- direktör, Ett Rent Östersjön-projekten Marjukka Porvari, John Nurminens Stiftelse
- ledande expert Kati Ruohomäki, Finlands näringsliv rf

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

- verkställande direktör Jouni Parkkonen, Ägarna av hyreshus och bostadsrättshus till rimligt pris i Finland – KOVA rf
- expert Airi Kulmala, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- verksamhetsledare, Egentliga Finlands krets Paavo Myllymäki, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör Anu Kärkkäinen, Byggnadsindustrin RT rf
- direktör Aija Tasa, RAKLI ry
- påverkings- och forskningsdirektör Tuomas Viljamaa, Finlands Disponentförbund rf
- skyddsexpert Paloma Hannonen, Finlands naturskyddsförbund rf
- ekonomisk expert Sakari Rokkanen, Suomen Vuokranantajat ry
- direktör, hållbar utveckling Helena Soimakallio, Teknologiindustrin rf
- verksamhetsledare Anne Viita, Vuokralaiset VKL ry
- skyddsdirektör Jari Luukkonen, WWF Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Ett klimatneutralt kretsloppssamhälle

I budgetpropositionen hålls anslagsnivån för miljöministeriets förvaltningsområde på samma nivå som i år, sammanlagt 325,3 miljoner euro. Målen i fråga om klimatneutralitet främjas med sammanlagt cirka 2,3 miljarder euro, vilket är 32 miljoner euro mer än nivån 2021 tack vare finansieringen av planen för återhämtning och resiliens. När det gäller helheten ”Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden” ökar anslagen med 127 miljoner euro, vilket framför allt beror på att anslagen för energistöd ökar. Genom återhämtnings- och resiliensplanen riktas betydande finansiering till energistöd bland annat för investeringar i energiinfrastruktur samt till nya investeringar i energiteknik. Ur planen för återhämtning och resiliens finansieras närings-, trafik- och miljöcentralernas tillståndsresurser med 1,85 miljoner euro, projekt för återvinning av näringsämnen med 3 miljoner euro och gipsbehandling på åkrar med 10 miljoner euro. Med anslag som främjar målet om klimatneutralitet stöds bland annat en välmående miljö och natur och den biologiska mångfalden. Vidare minskas utsläppen, främjas bioekonomiska lösningar samt utvecklas Finland i riktning mot ett koldioxidsnålt samhälle. Miljöministeriet ansvarar för samordningen av klimatpolitiken, men anslag anvisas särskilt till förvaltningsområdena för arbets- och näringsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, miljöministeriet och utrikesministeriet.

Utskottet konstaterar att målet enligt regeringsprogrammet är en skattereform för hållbar utveckling, som omfattar en reform av energibeskattningen och trafikbeskattningen, främjande av cirkulär ekonomi samt utredning av utsläppsbasead konsumtionsbeskattning. Budgetförslaget innehåller inga betydande reformer i detta avseende, även om en förändring i denna riktning till exempel innebär en minskning av skattestödet för paraffinisk dieselolja och en minskning av skatteåterbäringen till energiintensiva företag. Utskottet påskyndar beredningen av större reformer för att stödja målet om klimatneutralitet.

Utskottet anser att anslagen och befogenheterna i fråga om energistöd är mycket goda. För elektrifieringsstöd till energiintensiva företag reserveras 87 miljoner euro. Bevillningsfullmakten för

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

energistöd höjs till 546 miljoner euro, och genom att den riktas till projekt som inte baserar sig på förbränning främjas ersättandet av stenkol och torv inom produktionen av fjärrvärme. Det finns tilläggsstöd för slopandet av oljeeldning och avsikten är att utreda olika sätt att stödja hushåll med låga inkomster i slopandet av oljeeldningen exempelvis genom ett låne- eller leasingförfarande. Utskottet betonar att dessa åtgärder är nödvändiga för att främja en rättvis övergång, men också motiverade med tanke på att energieffektivitetsåtgärderna förbättrar konkurrenskraften och skapar arbetstillfällen inom denna sektor. Utskottet anser att det i utvecklingen av budgeteringen för hållbar utveckling finns potential att bättre än för närvarande lyfta fram den strukturomvandling som sammantaget behövs för att främja målet om klimatneutralitet och även dess positiva ekonomiska konsekvenser.

Kommunerna har en central roll när det gäller att uppnå målen för en klimatneutral cirkulär ekonomi, eftersom det bedöms att över 50 procent av Finlands utsläppsminskning mål uppnås utgående från kommunernas åtgärder. Utskottet anser därför att det är viktigt att det i budgeten har anvisats finansiering för att påskynda kommunernas och regionernas klimatarbete (den totala budgeten för programmet för kommunernas klimatlösningar 2018—2023 är 8 miljoner euro). Stödet har riktats till exempel till samordning av klimatarbetet och annan utvecklingsverksamhet som inte omfattas av investeringsstöden. Man bör sträva efter att öka denna finansiering och på så sätt säkerställa förutsättningarna för ett långsiktigt och verkningsfullt klimatarbete i kommunerna. Verksamheten har varit effektiv när pionjärkommunernas bästa lösningar kan spridas över hela kommunfältet.

Regeringen fattade beslut om genomförandet av programmet för cirkulär ekonomi i april 2021. Programmets mål är att förbrukningen av icke-förnybara naturresurser ska minska och att den totala förbrukningen av inhemska primära råvaror 2035 inte ska överskrida 2015 års nivå. Resursproduktiviteten och graden av cirkulär ekonomi i fråga om material ska fördubblas före 2035. Utskottet betonar betydelsen av övergången till kretsloppsekonomi, eftersom kretsloppsekonomi är en väsentlig del av övergången till ett klimatneutralt samhälle. Cirkulär ekonomi erbjuder verktyg inte bara för att stävja överkonsumtionen, utan också för att göra ekonomin mångsidigare och skapa nya arbetstillfällen. Det behövs forskningsbaserad information om hållbarhetsaspekterna av en klimatneutral cirkulär ekonomi. Utifrån evidensbaserad kunskap är det möjligt att göra behövliga strukturella ändringar, undvika felinvesteringar och stärka en kunskapsbas som baserar sig på grön tillväxt. Miljöministeriets förvaltningsområde har till uppgift att skapa förutsättningar för förändringsverksamhet och på så sätt främja konkreta åtgärder från samhällets olika aktörer för att genomföra ett klimatneutralt kretsloppsekoniskt samhälle. De lösningar som behövs uppstår ofta i gränssnitten mellan olika kompetenser och organisationer, och därför bör samarbetet inom cirkulär ekonomi stärkas.

Behoven i ett klimatneutralt kretsloppsekoniskt samhälle har identifierats i budgetpropositionen och man har strävat efter att tilldela resurser för detta. Utskottet fäster dock uppmärksamhet vid att finansieringen är anspråkslös i förhållande till ändringsbehovet. För genomförandet av programmet för cirkulär ekonomi har det reserverats ett anslag på 4,4 miljoner euro under miljöministeriets huvudtitel. Målen och åtgärderna i programmet för cirkulär ekonomi genomförs i synnerhet inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. I programmet för hållbar tillväxt reserveras dessutom 110 miljoner euro för lösningar inom cirkulär ekonomi och demonstrationsanläggningar inom industrin. Utskottet betonar att man också inom andra förvaltningsområ-

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

den satsar på att utveckla ett samhälle med cirkulär ekonomi. Detta styr också privata aktörer att använda och rikta sina forsknings- och produktutvecklingsinsatser för att genomföra ett klimatneutralt kretsloppsekonomiskt samhälle. Utskottet påskyndar särskilt inrättandet av det kompetenscentrum för cirkulär ekonomi som föreslås i programmet för cirkulär ekonomi och ökningen av FoU-satsningarna i enlighet med programmet.

Genom en betydande ändring av avfallslagen (714/2021) har det för att främja cirkulär ekonomi angetts nya uppgifter för olika förvaltningsområden i anslutning till insamling och rapportering av avfalls- och produktinformation, ordnande av producentansvar och marknadskontroll (tilläggsbehov på cirka 8 till 11 årsverken). Genom avfallslagen har man också inrättat ett elektroniskt Materialorg genom vilket man kan anmäla och söka avfall, sidoströmmar och anknytande tjänster, samt på det sätt som förutsätts i avfallslagen på ett transparent sätt visa på bristande utbud av andra tjänster som förutsätts för kommunal avfallshantering i andra hand. Materialtorget upprätthålls av Motiva Oy. För att finansiera underhållet av Materialtorget utreds olika intjäningsmodeller, men till exempel en modell som baserar sig på bruksavgifter är problematisk med tanke på användningsmängderna och de lagstadgade användningsskyldigheterna. Därför är det sannolikt att det också i fortsättning kommer att kräva finansiering för att utveckla och upprätthålla systemet.

För att främja den inre marknaden för återvunna råvaror är det viktigt att utreda gränssnitten i lagstiftningen för att undanröja hinder för cirkulär ekonomi. Också genom smidigare tillstånds- och godkännandebehandlingar kan man främja cirkulär ekonomi. Cirkulär ekonomi förutsätter förutom lagstiftning också nya verksamhetssätt och avtalsarrangemang av företag med hjälp av vilka de på eget initiativ kan främja cirkulär ekonomi. Utskottet anser det vara viktigt att regeringen i fråga om miljöskyddslagen gör en mer allmän bedömning av hur de många på varandra följande reformerna fungerar och vilka effekter de har före februari 2022 och fäster uppmärksamhet också vid ett smidigt genomförande av servicen på båda inhemska språken.

Förorenade markområden och sekundärt miljöansvar

De förorenade markområden som är mest brådskande med tanke på risken för miljöskador och sanitära olägenheter utreds och rengörs på basis av ett riksomfattande forsknings- och iståndsättningsprogram. Under de senaste åren har man inom ramen för systemet årligen utrett cirka 50 objekt och rengjort cirka 10 objekt. En stor del av de förorenade områdena är sådana där förorenaren är okänd eller inte kan ersätta kostnaderna för saneringen. Tidigare gjordes renoveringar via det så kallade statliga avfallshanteringssystemet, numera via det statsunderstöddssystem som baserar sig på myndighetsbeslut på det sätt som föreskrivs i lagen om stödjande av sanering av förorenade områden. Grundfinansieringen av programmet är knapp i förhållande till behovet.

I Finland har det utretts att det finns 31 nedlagda eller övergivna gruvområden som orsakar allvarlig miljö- eller hälsorisk och som har 42 problematiska deponier för utvinningsavfall (KA-JAK). Största delen av objekten har konstaterats vara herrelösa, varvid staten ansvarar för utredningen av riskerna och elimineringen av dem. För noggrannare objektsundersökningar, bedömningar av iståndsättningsbehoven och iståndsättning av de områden som faller på statens ansvar behövs ett tilläggsanslag för att säkerställa att arbetet fortsätter.

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

Utskottet är bekymrat över de risker för vattenskydd som är förknippade med gamla förorenade markområden. Genom lagstiftningsreformer har man strävat efter att säkerställa att det i fortsättningen inte längre uppstår nya herrelösa förorenade områden och övergivna gruvområden som staten blir tvungen att svara för. Utskottet anser att det är viktigt att den proposition om ett sekundärt finansieringssystem för miljöansvar som är under beredning överlämnas till riksdagen inom den planerade tidtabellen under 2022.

Naturvård

Finansieringen av naturvården uppgår år 2022 till omkring 132 miljoner euro, vilket är cirka 10 miljoner euro mindre än i år på grund av att andelen av det så kallade anslaget för framtidsinvesteringar minskar. Utskottet anser att nivån på naturvårdsfinansieringen i princip är god, men de ökade utmaningarna i anslutning till biologisk mångfald kräver i fortsättningen satsningar i olika storleksklasser. I EU:s strategi för biologisk mångfald konstateras det att det nuvarande nätverket av skyddsområden är otillräckligt för att trygga den biologiska mångfalden och att målet är att utöka skyddsområdena så att det rättsliga skyddet senast 2030 omfattar minst 30 procent av EU:s land- och havsområden, varav minst en tredjedel ska omfattas av strikt skydd. Dessutom bör alla kvarvarande skogar i naturtillstånd och gamla skogar omfattas av strikt skydd.

Naturvårdsanslagen ska i huvudsak användas för livsmiljöprogrammet Helmi, Metso-programmet och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter. Utskottet anser att dessa användningsändamål är utmärkta och välkomnar de framsteg som gjorts och de resultat som uppnåtts.

Genom Helmi-programmet stärks naturens mångfald och förbättras livsmiljöns tillstånd bland annat genom att man skyddar och restaurerar myrar, restaurerar och vårdar fågelvatten, vårdbiotoper och skogsmiljöer samt restaurerar naturen kring små vattendrag och stränder. Målet är samtidigt att främja ekosystemtjänsterna och vattenskyddet samt att främja stävjandet av och anpassningen till klimatförändringen. Åtgärderna i programmet hjälper hundratals hotade arter och en stor del av de hotade naturtyperna i vårt land. Genomförandet av programmet baserar sig på markägarnas frivillighet.

Handlingsplanen Metso för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland har för miljöministeriets del framskridit enligt planerad tidtabell och de ökade anslagen för naturvård för 2021 har stärkt uppnåendet av målet. Markägarna har fortfarande aktivt erbjudit områden för skydd. Skyddsutbudet överskrider programmets anslagsnivå, även om det finns betydande regionala skillnader i utbudet. I och med den nuvarande anslagsnivån och det aktiva målutbudet beräknas Metso-programmet nå sitt övergripande mål före utgången av programperioden 2025. Också Metso-programmet baserar sig på markägarnas frivillighet.

Utskottet uttrycker också tillfredsställelse med nivån på anslagen för Forststyrelsens naturtjänster. Den nuvarande nivån stärker naturtjänsternas verksamhetsförutsättningar och ökar också beredskapen att ansöka om projektfinansiering bland annat ur EU-fonden Life, vars finansiella resurser kommer att öka under den kommande EU-finansieringsperioden. Särskilt anslaget för investeringar riktas år 2022 till en systematisk avveckling av det eftersatta underhållet för den byggda egendomen i naturobjekt med prioritering av objekt som är känsliga för slitage och områden som är i flitig användning. Det eftersatta underhåll som ackumulerats i de byggda objekten

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

fås i huvudsak under kontroll under regeringsperioden. Även antalet besökare i naturskydds- och friluftsområden har ökat ytterligare och är efter coronapandemin på en helt annan nivå än tidigare. Det är glädjande att människor har hittat till naturen och uppskattar våra unika nationalparker och strövområden. Hållbarheten och naturvärdena kräver ändå att vägledningen, rutterna och konstruktionerna för besökarna hålls i skick. Samtidigt förbättras förutsättningarna för naturturism och användning av naturen för rekreation, vilket har en mycket stor regionalekonomisk betydelse. Det finns behov av att utöka skyddsområdenas areal och att inrätta nya nationalparker, vilket konstateras ovan, samtidigt som man måste sörja för befintliga servicestrukturer. Som bäst bereds också en nationell strategi för rekreationsanvändning. I strategiarbetet framhävs särskilt efterfrågan på närrekreationsområden, som under pandemiförhållandena också har ökat i värde på ett nytt sätt. Närrekreationsområdena ägs oftast av städer och kommuner, och under de kommande åren finns det behov av att fästa uppmärksamhet vid att stärka förutsättningarna för att utveckla möjligheterna att använda dem för rekreation.

Utskottet konstaterar vidare ett ökat behov av att använda anslagen för naturskydd för att ersätta skador som fridlysta djur har orsakat jordbruket, skogsbruket, fiskerinäringen och byggnader (4,7 miljoner euro år 2020). Anslagsnivån är således fortsatt knapp.

Vattenskydd

Vatten- och havsförvaltningsplanerna för 2022—2027 ska godkännas av statsrådet i december 2021. Förvaltningsplanerna utgör grunden för ett långsiktigt vattenskyddsarbete och innehåller åtgärder för alla branscher. En förutsättning för framgång är kompetens, samarbete och engagemang samt säkerställande av tillräcklig finansiering. Det är också mycket viktigt för intressentgrupperna och projektaktörerna att genomförandet av vatten- och havsförvaltningsplanerna är långsiktigt och konsekvent. Det väsentliga i vattenskyddsarbetet är att hitta praktiska lösningar på branschspecifika utmaningar för att minska belastningen av näringsämnen och skadliga ämnen som hamnar i vattendragen. Utmaningarna varierar inom olika branscher och det är sällan möjligt att kopiera redan utvecklade metoder till verksamheten inom ett annat område. Klimatförändringen har också en stor inverkan på framgången för det långsiktiga och i sig till många delar resultatrika vattenskyddsarbetet. För att övervinna de allt svårare utmaningarna är det särskilt viktigt att programmet för effektivisering av vattenskyddet fortsätter. Utskottet anser att det är bra att programmet för effektiviserat vattenskydd, som ingår i budgetpropositionen, förlängs med ett anslag på 12 miljoner euro.

Utskottet framhåller att det är ytterst viktigt att fatta beslut om Skärgårdshavsprogrammet, vars syfte är att få jordbruksbelastningen i Skärgårdshavets avrinningsområde att minska så att området kan strykas på Östersjökommissionens (HELCOM) så kallade hot spot-lista över de värsta belastningskällorna. Utmaningen är att naturgödseln koncentreras till Nystadsregionen, att åtgärderna riktas tillräckligt och att miljöstödsystemet är begripligt för jordbrukarna. Utskottet anser det vara mycket viktigt att finansieringen för programmet tryggas så att detta sista hot spot-område i Finland äntligen kan strykas. En betydande del av finansieringen används för att minska näringsbelastningen från jordbruket genom att stödja gipsbehandlingen av åkrar i Skärgårdshavets avrinningsområde samt genom att undersöka vattenskydds- och markkonsekvenserna av användningen av strukturkalk och näringsfibrer i stor skala, vilket främjar ett mer omfattande införande av dessa metoder i framtiden. Målet för 2022 är att utvidga området för gipsbehandling på åkrar

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

till 20 000 hektar utöver de cirka 20 000 hektar som hittills spridits. Från och med 2022 utvidgas gipsbehandlingen av åkrar utöver Skärgårdshavets avrinningsområde även till andra avrinningsområden vid kusten.

Utskottet betonar att jordförbättringsfibrer, gips och strukturkalk är de nyaste metoderna för snabba åtgärder för vattenskydd inom jordbruket. Enligt nuvarande kunskap är alla dessa metoder lämpliga som vattenskyddsmetoder om de används korrekt, och de kan inte placeras i en entydig rangordning, utan de lämpar sig för olika åkerskiften. Det starka stödet för användningen av gips baserar sig på att det finns mest omfattande forskningsmaterial om det. Utskottet anser det vara viktigt att även andra metoder förblir i användning. Strukturkalk har förutom nyttan för vattenskyddet också en tydlig förbättrande effekt på åkerns skördeförmåga, vilket för sin del minskar risken för belastning på vattendrag och ökar bindningen av kol.

Markstrukturen och förmågan att binda näringsämnen är till stor del en följd av de odlingsmetoder som används. En av de viktigaste orsakerna till markens försämring är ensidig växtföljd och spannmålsens långvariga monokulturer. En förtätad åker med dålig konstruktion håller inte kvar vatten, näringsämnen, kol eller fasta partiklar, utan näringsämnena sköljs ut i vattendragen. Om åkern är i dåligt skick förlorar övriga åtgärder sin verkan. Därför bör man satsa på åkrarnas växtskick och vattenhushållning på bred front. Exempelvis dränering och iståndsättning av täckdiken, reparation och förebyggande av koncentrationer samt tillsättning av organiskt material i åkern är åtgärder som förbättrar markens växtskick.

Utskottet uppmuntrar också till att undersöka och pilottesta möjligheterna att utnyttja den potential som är förknippad med vass. En omfattande spridning av vass i havsvikar fördröjer och försvagar vattenflödet och vattenomsättningen och stör vattenskyddsarbetet. Enligt slutsatserna i utredningen om produktifiering av biprodukter från jordbruket och näringsämnen från vattendragsmassor, som ingår i RaKi2-projektet, är det ändamålsenligt att behandla korrigerade vattenmassor i biogasanläggningar och effektivisera återvinningen av näringsämnen och minska utsläppen från vattendrag jämfört med många av de nuvarande placeringsalternativen för reparerad växtmassa samt främja riktandet av näringsämnen till de jordbruksskiften där det verkligen finns behov av gödsling. I biogasanläggningar var energiproduktionen av en sådan massa svagare än väntat, men vid granskningen av den totala livscykelns konsekvenser kan resultaten vara goda. Det fortsatta utvecklingsarbetet förutsätter riktad finansiering, effektivisering av skördekedjan också i form av utveckling av slårtermaskiner samt bedömning av villkoren för miljötillstånd för slätter.

I det föränderliga klimatet har vattenförvaltningslösningarna inom jord- och skogsbruket en nyckelställning. Genom att förbättra vattenhållbarheten i avrinningsområdet och öka möjligheterna att göra dräneringsdiken mer naturenliga och reglera dräneringssystemen kan man förbereda sig på de ökande extrema väderfenomenen samtidigt som man främjar tryggheten av naturens mångfald, minskar risken för erosion i fårorna och trängseln i näringsämnen och fasta ämnen. Inom markanvändningssektorn bör klimat- och naturincitament införas och beslutet från regeringens budgetmangling om överföring av torvmarker till våtmarksodling bör genomföras med hjälp av ett stöd som tas in i budgeten.

Utskottet välkomnar åtgärder som samtidigt stöder uppnåendet av målen för vattenskydd, klimat och cirkulär ekonomi. Exempelvis genom investeringsstöd för återvinning av näringsämnen

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

stöds små och medelstora företags investeringar i maskiner, anordningar (och byggnader) som är avsedda att behandla gödsel eller rejekt från biogasanläggningar som gödsel- eller växtavfall som tagits emot i biogasanläggningen, omvandlats till biogas och vidarebehandlats som organiska gödsel- eller växtavfall som tagits emot i biogasanläggningen, omvandlats till biogas och vidarebehandlats som organiska gödsel- eller växtavfall som tagits emot i biogasanläggningen. Investeringar som görs inom ramen för försöksprojektet för återvinning av näringsämnen. Försöksprojektet och investeringsstödet främjar tillsammans kedjan av biogas- och näringscirkulationsbranschen från idéer och produktutveckling ända fram till fullskalig produktion. I den första tilläggsbudgetpropositionen för 2021 föreslås det att de investeringsobjekt som stöds ska utvidgas till att omfatta näringskretsloppet och kolbindningen.

Ersättning för näringskretslopp för biogas och naturgödsel är ett stöd som är under beredning och som ska betalas på basis av mängden näringshaltigt gödsel- eller växtavfall som tagits emot i biogasanläggningen, omvandlats till biogas och vidarebehandlats som organiska gödsel- eller växtavfall som tagits emot i biogasanläggningen. Syftet med stödet är att främja transport av näringsämnen från gödsel bort från områden där det finns för mycket näringsämnen. Utskottet konstaterar att ersättningen är förknippad med utmaningar i anslutning till EU:s regler om statligt stöd, varför beredningen har fördröjts. Riktlinjerna för det statliga stödet som nu godkänns håller på att ändras, och en ny metod kommer förhoppningsvis snart att tas i bruk. Utskottet anser det vara viktigt att det finns beredskap att börja verkställa stödet genast när den nödvändiga anmälan och de nationella författningarna har godkänts.

Boende

Utskottet anser att de årliga fullmakter som anvisas ur bostadsfonden är tillräckliga och konsekventa. Den räntestödsfullmakt på 1,95 miljarder euro som föreslås i budgetpropositionen möjliggör byggande av cirka 10 000 bostäder till rimligt pris, vilket kan anses vara en god nivå. Som investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov anvisas fortsättningsvis 90 miljoner euro. I MBT-avtalen för markanvändning, boende och trafik anvisas 39 miljoner euro för startbidrag och 25 miljoner euro för understöd för kommunalteknik. Dessutom används som startbidrag för vanlig ARA-produktion i Helsingforsregionen 10 000 euro och i Tammerforsregionen, Åbo och Uleåborgsregionen 3 000 euro per bostad. Tilläggsstartbidrag för träbyggande, 5 000 euro per bostad, används i alla MBT-regioner (Helsingfors, Uleåborg, Tammerfors, Åbo, Jyväskylä, Kuopio och Lahtis).

Sammanlagt beräknas nya inledda bostadsbyggen 2021 stiga klart över 40 000 bostäder, och för 2022 väntas omkring 35 000—37 000 inledda bostadsbyggen. År 2021 beräknas ARA-produktionen ligga något under förra årets nivå på cirka 8 500—9 000 bostäder. Däremot har antalet ombyggnadslån ökat kraftigt. I den upphettade konjunkturen ökar byggkostnaderna och tillgången på arbetskraft har försvårats.

Utskottet konstaterar att också de stöd som riktas till boende inom förvaltningsområdet är på rekordnivå. För förbättring av bostadsbeståndets energieffektivitet föreslås understöd på 40 miljoner euro. Åtgärder som ska finansieras med EU:s återhämtnings- och resiliensplan (RRF) är finansiering i anslutning till påskyndande av energiomvälvningen för byggande av laddningsinfrastrukturen för elbilar i bostadshus och arbetsplatsfastigheter samt fastighetsspecifikt slopande av oljeuppvärmningen i bostadshus och kommuner, församlingar och föreningar. För programmet för en koldioxidneutral bebyggd miljö föreslås sammanlagt 19 miljoner euro för miljöministeriet och Business Finland i syfte att utveckla koldioxidneutrala lösningar i den byggda miljön. Utskottet

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

betonar behovet av att ge en tydlig signal om långsiktigt stöd för att främja energieffektivitet och utveckla systemet för energistöd. Också i områden med minskande befolkning bör bostadsbeståndet repareras så att det är tillgänglighetsanpassat och mer energieffektivt. De allmänna utmaningarna i anslutning till tillgången till finansiering återkommer också i samband med energieffektivitetsrenoveringar.

I regeringsprogrammet tilldelades lagstadgad boenderådgivning 9,3 miljoner euro. I arbetsgruppsarbetet har det sedermera föreslagits en avtalsmodell med kommunerna under ledning av ARA, där ARA med finansiering på 3 miljoner euro kan bistå kommunerna med en andel på högst 60 procent i utvecklingen och utvidgningen av boenderådgivningen och den ekonomiska rådgivningen i anslutning till boendet till att omfatta privat hyresboende och ägarboende. Utskottet anser att en utvidgning och utveckling av boenderådgivningen är en viktig och brådskande uppgift, men anser att utöver avtalsmodellen är det på många sätt, också av ekonomiska orsaker, motiverat att gå vidare i lagstiftningsarbetet.

Utskottet har förutsatt att bostadspolitiken ska vara mer långsiktig, eftersom det är viktigt att förbättra förutsägbarheten för aktörerna i branschen. När det gäller MBT-avtalens varaktighet har goda framsteg redan gjorts i detta avseende genom en förlängning av tiden och en utvidgning av området. Utskottet förväntar sig att få ett bostadspolitiskt utvecklingsprogram för åren 2021—2028 för behandling inom kort. Målet med det åttaåriga programmet är att göra statens bostadspolitik mer långsiktig och målinriktad, eftersom de stora riktlinjerna för boendet fastställs i brett samarbete över regeringsperioderna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande MiUU 21/2021 rd

Helsingfors 21.10.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juha Sipilä cent
vice ordförande Tiina Elo gröna
medlem Petri Huru saf
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Kai Mykkänen saml
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Hussein al-Tae sd (delvis)
medlem Katja Taimela sd
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ari Torniainen cent
ersättare Sari Multala saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Utlåtande MiUU 21/2021 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Sannfinländarnas riksdagsgrupp vill satsa på Finland och finländarna genom att erbjuda vårt land en ny, bättre och mer rättvis riktning, inte bara för nästa år eller denna valperiod, utan också för en tid över valperioderna. Det behövs omstrukturering och nytänkande för att de nuvarande olägenheterna i vårt samhälle ska kunna åtgärdas och den ökande ojämlikheten som delar medborgarna ska kunna stoppas. Detta kräver också konsekvens i alla de politiska åtgärder som vi vidtar. Tyvärr har den konsekvensen saknats helt hos den sittande vänsterregeringen under denna valperiod — om man inte räknar med att regeringen genom sina egna politiska åtgärder har skärpt priset på bland annat resor, boende och liv genom sin överdrivna klimatpolitik och därmed rent av straffat folket.

Till skillnad från regeringen är kärnan i Sannfinländarnas riksdagsgrupps politik och utgångspunkten för den alltid finländarnas nationella intresse. Vi erbjuder finländarna arbete, trygghet och rättvisa. Ingen ska lämnas åt sitt öde. Vi vill garantera alla finländare goda förutsättningar för framgång genom arbete och företagsamhet. Genom vår verksamhet försvarar vi också konkurrenskraften och försörjningsberedskapen hos företagen i vårt land med mottot ”Finländskt arbete och företagande i första hand, om man sedan har tid och pengar, så förbättrar man världen”.

Vår grupp i utskottet anser att det i sig är bra att man ser till att miljön är säker och ren. Vi är dock mycket betänksamma över att man i så gott som alla budgetåtgärder har beaktat deras klimatpåverkan i enlighet med en alltför stram klimatpolitik. I regeringsprogrammet sägs att målen för minskning av utsläppen inom energi- och klimatpolitiken ska motsvara det nationella målet för klimatneutralitet, enligt vilket Finland ska vara klimat neutralt 2035. Det kräver omfattande åtgärder, och av det lider som det ovan konstateras både det finska folket och vårt näringsliv, för vilket regeringens åtgärder orsakar direkt förfång för konkurrenskraften.

Därför föreslår både vår utskottsgrupp och vår riksdagsgrupp att man i vissa fall ska avstå från att anställa den berörda personalen, eftersom man klarar sig med de nuvarande resurserna — i synnerhet när de nuvarande resurserna riktas bättre. Däremot ser vi som utskottsgrupp att investeringar i främjande av finländsk export i sin tur lönar sig ekonomiskt bättre än regeringens överdrivet politiska gröna ideologi med unionens återhämtningsverktyg, som den sittande regeringen i vårt land för närvarande bedriver.

Å andra sidan anser vi att det förslag som nu lagts fram till många delar också i fråga om miljösektorn är misslyckat. Detta beror på att vissa av de kommande utgifterna för naturvård förväntas ha konsekvenser för stävandet av klimatförändringen i ett brett perspektiv. Vi delar inte det synsättet. Vår grupp i utskottet anser att allt detta bara återspeglas i låg- och medelinkomsttagares tillvaro och uttryckligen i prishöjningar. Likaså innehåller också klimatpaketet ett förslag till en helt ny socialfond för klimatåtgärder, som skulle ge medlemsstaterna finansiering för att stödja de medborgare som drabbas hårdast av energifattigdom. Både som utskottsgrupp och riksdagsgrupp ser vi dock denna klimatfond som alltför bräcklig som verktyg och lösning för att råda bot på det problem vi står inför.

Utlåtande MiUU 21/2021 rd
Avvikande mening 1

Likaså är vi särskilt oroade över de ytterligare begränsningar och krav som kommer att uppstå för skogsindustrin genom anskaffning av naturskyddsområden (inkl. ett eventuellt förbud mot användning av skog), vilket också påverkar vår exportindustris konkurrenskraft, i synnerhet som industrin även i övrigt kläms åt med energi- och klimatpolitiska åtgärder. Dessutom skapar den sittande nuvarande regeringen i vårt land genom egna klimatpolitiska åtstramningar osäkerhet och oförutsägbarhet för sektorn som helhet.

Slutligen konstaterar vi att EU:s kommande beredskapspaket också kommer att medföra många nya uppgifter för förvaltningen, bland annat för ministerierna och de underlydande ämbetsverken. Detta administrativa arbete stjäl resurser från annat viktigt utvecklingsarbete. Detta sker också på grund av att de resurser som de nya uppgifterna kräver alltid bedöms i underkant och att man med hjälp av dem fortfarande inte kan trygga ett tillräckligt effektivt verkställande av ärendena. Det är en utveckling som vi sannfinländare inte heller kan stödja.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 21.10.2021

Mauri Peltokangas saf
Petri Huru saf

Utlåtande MiUU 21/2021 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Ekonomi i ett helhetsperspektiv: Finlands skuldkvot ökar, de offentliga finanserna är strukturellt osunda och Marins regering är oförmögen att göra val och genomföra nödvändiga reformer.

Miljömålen i ett helhetsperspektiv/Effektiva metoder för minskning av utsläppen: De metoder för att minska utsläpp som regeringen föreslår är inte tillräckliga för att regeringen ska uppnå det klimatneutrala mål som den själv satt upp.

Samlingspartiets utskottsgrupp påpekar att regeringens budgetproposition strider mot regeringens egna mål. Regeringen har identifierat torvmarkernas viktiga roll i Finlands utsläppspolitik. Våtmarksodling och stöd för beskogning är viktiga tillägg, men Samlingspartiets utskottsgrupp påpekar dock att dessa åtgärder inte räcker till för att minska utsläppen från torvmarker om röjningen av torvmarker samtidigt fortsätter. Regeringen har inte föreslagit några minskningsmetoder för detta.

Samlingspartiets utskottsgrupp noterar också hur regeringspartierna, inklusive de gröna, anser att anslagen och befogenheterna i anslutning till energistöd är mycket goda, och som exempel nämner utskottets utlåtande det anslag på 87 miljoner euro som reserverats för stöd till elektrifiering av energiintensiva företag, även om endast en del av anslaget riktas till utvecklingsåtgärder. Hälften av anslaget ska riktas till projekt som främjar övergången till klimatneutral produktion, men hälften kan riktas till indirekta kostnader som uppkommer vid användningen av fossila bränslen. För vår industri finns det konkurrenskraftsgrunder för detta anslag, men det kan inte betraktas som ett anslag som främjar koldioxidsnålhet mer än delvis.

Bostadspolitik: Enligt den första rekommendationen i den rapport som den av finansministeriet ledda konjunkturgruppen för byggbranschen (RAKSU) publicerade den 15 september 2021 ska statens historiskt höga stödnivåer för bostadsproduktion nu ses över så att de bättre lämpar sig för konjunkturläget. I år och nästa år färdigställs bostäder klart över den kalkylerade behovskalkylen samtidigt som den ekonomiska tillväxten accelererar kraftigare än väntat.

Konjunkturläget har förbättrats också inom byggsektorn och det finns en risk för överhettning på bostadsmarknaden. Samlingspartiet godkänner inte stödnivån för statens bostadsproduktion enligt nästa års budget i en högkonjunktur inom byggandet, i detta konjunkturläge i ekonomin är exempelvis en betydande höjning av fullmakten att godkänna räntestödslån en ansvarslös och felaktig konjunkturpolitik.

Bostadspolitik måste vara långsiktig, sporrande och förutsägbar. Olika direkta, överraskande och tidsbundna stöd leder till förvirring på en annars fungerande marknad. De minskar också incitamenten att vara en föregångare, om stöd inte ges till aktörer som redan har påbörjat goda projekt. I stället för inkonsekventa bostads- och energistöd vore det bra att främja energirenoveringar genom andra incitament samt genom att utvidga och höja hushållsavdraget.

Utlåtande MiUU 21/2021 rd
Avvikande mening 2

Budgeteringen av hållbar utveckling: Samlingspartiets utskottsgrupp föreslår att budgeteringspraxisen för hållbar utveckling ska stärkas och utvidgas. Budgeteringspraxisen för hållbar utveckling måste belysas så att den gynnar en strukturomvandling som främjar målet om klimatneutralitet och de positiva ekonomiska konsekvenserna av den.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 21.10.2021

Kai Mykkänen saml
Mari-Leena Talvitie saml
Sari Multala saml